

Socialistična stranka je politični odsev delavskega ljudstva.

DELAVCI!

Naprej za svobodo in pravice svoje! Izgubiti ne morete nicesar, pridobite pa lahko vse.

Naročnina (subscription):

\$1.00 na leto, 75c na pol leta za Ameriko (\$1.50 per year, 75c half year in America. \$2 na leto, \$1 na pol leta za Evropo (\$1. per year \$1 per half year for Europe.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

Office: 587 So. Centre Ave

'Delavci vseh dežela, združite se'

LIST ZA INTERESE
DELAVSKEGA LJUDSTVA.

THIS PAPER IS DEVOTED
TO THE INTERESTS OF THE
WORKING CLASS.

Leto (Vol.) III.

Štev. (No.) 32.

"Proletarec" proletar-

Nečloveško stanje de- lavcev v Gary, Ind.

Kako je v So. Chicagu.

Okrog 20 milij južno od Chicaga ob jezeru in na meji držav Illinois ter Indiana se nahaja nova naselbina Gary. Naselbina je zasla okrog jeklarn, kjer je tam postavila Illinois Steel Co., ki tudi poseduje skoraj vse svet v Gary.

Kakor po vseh drugih industrijskih krajih Amerike — zavlekajo se že tudi semkaj brezposelnost. Delavcev je veliko, a dela pa malo ali nič. Delavci v Gary so mestani narodnosti: Ogr, Hrvati, Srbi, Bolgari, nekaj Slovencev — torej po večini Slovani. Vendar je pa med tem največ Hrvatov in Srbov. In teh je sedaj tudi največ brez dela. Brez dela — brez stanovanja in — brez sredstev za življeno.

Skratka: ta mala doba — pol leta — je jašno pokazala, da je bil "Proletarec" POTREBA slovenskih delavcev v Ameriki.

"Proletarec" se je priljubil delavcem. To izraja delavci sami v številnih zasebnih pisilih, v številnih dopisih, izražajo ustremno. Dnevnivo je torej list dobro podprt.

Kaj pa gmotno? — kar je listu — glavna podlaga. Tudi gmotno je list dobro napredoval. Vsa čast sodrugom, ki so veliko žrtvovali naš. Vsa čast sodrugom agitatorjem, sodrugom zastopnikom, ki so skrili okrog "Proletarca" lepo stvarno aktivnih bojevnikov za sveto stvar. VENDAR GOMOTNA PODPORA JE ZADNJI ČAS OSLABELA.

Sodruži, tako ne sme iti! List ne sme gmotno nazadovati! Drugi pa list v stiski, ki so pa v slabičasih lahko kritične. Sobe finančne podlage list ne valja nič! Tako je in mora biti, dokler živimo v kapitalistični družbi.

"Proletarec" se je prerodil v teden ravno v času, ko je zadjava velika gospodarska kriza, ktere ni še danes konec. Ravno v času, ko je bilo na stotine, na tisoči slovenskih delavcev odslavljenih in dela, šel je "Proletarec" med nje kot teden. Otrok krize je.

Toda sodruzi in zavedni delavci so se oklenili svojega lista in s pomočjo teh je "Proletarec" srečno prestal vse ovire.

Sodruži! Slovenski proletarci! Ne zoustajajte! Naprej — ako hočete imeti svoje glasilo. List je v vaših rokah in od vas je odvisen njegov obstoj. Ako hočete imeti "Proletareca", ahoj hočete, da se list vidi in da napreduje — te-

daj hočemo mi od vas, da ga gmotno podpirate. Pošlite naročino!

Vsa sodruži, ki je naročnik, naj pridobi se enega novega naročnika. Jugoslovanska delavška tiskovna družba ima še precejšnje število delnic na prodaj; kupite

Ind.

Marsiksteri trpin bi rad ušel iz tega pekla in vsed tega so tovorji vključno vse oblegani od teh neštevnikov, ki poskušajo skakati na vlak, da jih odpelje. Na ta način se jih mnogo odpelje, kolikor jih ne prepodijo želesnični čuvaji.

Kakor smo prej rekli, le malo jih dela v Gary. Toda še tisti so rnilo na boljem. Nahajajo se v rokah loparov in krovosov, ki postopajo z njimi, kakor s kupljenimi sužnji. Zamorskim sužnjem pred petdesetimi leti se je v mnogih slučajih bolje godilo kot se godi danes delavcem v Gary, Ind.

Kakor smo prej rekli, le malo jih dela v Gary. Toda še tisti so rnilo na boljem. Nahajajo se v rokah loparov in krovosov, ki postopajo z njimi, kakor s kupljenimi sužnji. Zamorskim sužnjem pred petdesetimi leti se je v mnogih slučajih bolje godilo kot se godi danes delavcem v Gary, Ind.

"Ampak ta ali oni pravi: "Anarhisti priporočajo umor z dinamitem!" Bog vas blagoslov! Ta-ko dela vsakdo, ki priporoča vojno. Koliko ton dinamita zamore bojna ladja izstreliti v eni minut. Recimo, da nekdo priporoča napad na mohamedance v Maroku, napad na turško glavno mesto ali napad na luke v Venezuela — ta v resnici priporoča — umor z dinamitom."

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem."

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem."

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem."

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem."

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam? Recimo, da kak "prerok" z bolnimi možgani danes vstane v Iowu in gre od hiše do hiše med farmerji ter jih na- govarja za vojno proti farmerjem v Minnesotu. Ali bi bilo torej modro in koristno ukleniti tega moza v želesje? Ali bi se na ta način odvrnil morebitni spor med minnesotskimi in iowškimi farmerji? Ne. Zakaj? Zato ker nevarnost ne obstoji v faktu, da se kak fanatik ogrevza za umor z dinamitem?"

"Ali ni torej napaka, iti s silo proti besedam?

PROLETAREC

LUDVSKI INTERESI DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSIKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by

South Slavic Workmen's Publishing Company

Chicago, Illinois.

JOHN GUTLICH, President;

JOHN PETRIČ, Secretary;

ANTON PRŠEKER, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries, \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Vstajenje.

Vstal je.... Od mrtvih je vstal.... Kdo???

Velik je stvarnik. Rodil se je v dobi, ko se je človek zavedel, da je človek. Ampak dasiravno se je rodil stvarnik kot človek smatralo se ga je človekom le v trenotku njegovega rojstva — potem ne več. Rodil se je z vsemi pravice, ki vladarja čeprav vse kar je ustvaril — ali vladar ni bil. Z njim vred se je namreč porodila krivica in ta je porazilo pravico, ki je živelva pred stvarnikom. Odslej je vladala krivica in stvarnik je bil z vsem svojim stvarstvom njen lastnik....

Toda stvarnik je stvarjal. Naredil je motiko in plug in s tem je razoril zemljo, v katero je vrgel zrno. Naredil je srp, požel žito in izmazano zrnje je s trdin kamnom spremenil v moko, iz ktere je spekel krah. Obdelal je nepregledna polja in jih posejal z žitom. Naredil je sekiro, posekal z njo drevo in iz tega je zgradil hišo. Napravil je bat, obdelal kamen in zgradil palačo. Izumel je vreteno, spredeval volno in iz te je naredil plato, iz platna obleko. Ustvaril je vase in mesta, zgradil koče, palače, gradove in temple. Zgradil je ceste in vodovode. Stvarnik je sedaj že delate. Pókoriš si je paro in elektriko. Naredil je stroje. Zgradil je železino in parobrod. Šel je pod zemljo in kopal rudo in premog. Stvarnik je ustvaril vse, kar vidimo ustvarjenega in izpopolnjenega, kar uživamo in rabimo. Ustvaril je vse — ali stvarnikovega nič. Stvarjal je za krivičnike.... Stvarnik nima niti toliko svojega — kamor bi položil svojo trudno glavo....

pisane so muke, ktere je trpel in tripi stvarnik. Neštete in nepopisne so njegove rane.... Neprestano trpljenje in bolečine, bičanje, tepenje in križanje je že v začetku onesvetilo stvarnika. Padel je v mrtvilo.... Umrl ni — ampak v nezavesti se je zgrudil pod noge krivici, ki že ti tosočetja gazi po njem....

Pravijo, da je že premagal trpljenje in mrtvilo ter vstal.... Ni še vstal!!!

Stvarnik še spi. Tisoč in tisoč letja še spi, a še se ni vzdramil. Rabelji in farizeji še nadaljuje svoje delo. Se ga tepejo in križajo! Celi svet je mučilnica. Celi svet je — gora Kalvarija! Krizi se neprestano vzdigujejo.... Kriz stoji v vsaki proletarski koči. Kriz je v vsaki tvornici, — v vsakem rudopokuje je krvavi, morilni kriz, na katerga razenjajo stvarniki.... Diabolski klic tiranov: križaj ga! križaj ga! — se nepretrgoma ponavljajo vek za vekom, stoletje za stoletjem, leto za letom.

Stvarnik še spi in tripi....

Vstajenje pride!

Stvarnik ni rojen, da bi v mučil poginil. Krivica se tudi ni porodila, da bi vse večne čase oblastno sedela na tronu. Prišel bo dan, ko se bo trpeči stvarnik zavedel. Mera njegovih muk bude polna in on se bo zavedel svoje orjaške moči.

Vstal bode iz mrtvila in vzel, kar je njegovega.

Gorje vam takrat tirani, mučitelji, farizeji, rabelji in krivičniki, ki se ga križajo in pilj njegovo nedolžno kri! Gorje vam, ko vstane preganjani, mučeni in križani stvarnik, stvarnik vseh dober na zemlji — PROLETARIJAT!

DOPISI

Starokrakski "Domoljub" joka nad slovenskimi socialisti v Ameriki.

Claridge, Pa. — Ljubljanski klerikalni listič "Domoljub" se v eni svojih marčevih številki milo joka nad slovenskimi socialisti v Ameriki. Obzalovanja vredni listič, ki ima nad vsemi grehi še ta krščanski greh, da eksistira, je ko je pri zadnjih volitvah s ponomo drugih klerikalnih članov srečno "resil" nekogar kranjske knete, sedaj začel "reševati" tudi ameriške Slovenske, kateri so v večini v sledi neznotih razmer pod črno farsko vojsko v domovini, morali bežati na tuje.

Žal, da ne vem več doslovno dotedne novice v "Bedastočeljbu", ker sem "cajtengo" prenaglo porinil na "oni svet" — peč. Spominjam se pa, da piše: "Pred nekaj leti v Ameriko odšli Slovenei, kot dobr in pošteni katoličani, so sedaj pridružili socialistom. Vstanovili so si že deset klubov (to peče, kaj!), tudi ženske (in to, to!) imajo že svoj klub, v katerem se družijo. John Petrič v Chicago je glavni tajnik. Imajo dva svoja časopisa. Zato pozor pred njimi! Nenaročite nihovega časopisa! Proč od njih!"

Tako piše starokrakski klerikalna enujica. Sirota "Domoljub"! Kaj vraga ga je dovedlo do tega, da je vstekn svoj ožindrani nos med nas? Kaj ga brigajo naši socialistični klub? Najbrž mu je že zmanjšalo gradiva, s katerim "futura" kranjske "Marijine device" z "medajeo" na vratu in straši nevedno kmečko ljudstvo.

"Domoljub" naj obdrži svoj riles doma in naj brsko po svojih lastnih gnojnicah, kjer je že toliko farske nesnage, da smrdi že do Amerike. V naši plodonosno delo v Ameriki se nima prav nič vtikati! — Razumete črni rimske žandarje v starem kraju!!

John Batič, tajnik klubu "Bodočnost" štev. 5.

Krivica je mati trpljenja in muk. Velike so muke, ki jih že od nekdaj trpi stvarnik. Takoj, ko je skoval verige, že so ga uklenili vanje. Na voljo krivičnikov je splešel bič in s tem so ga preteljali do krvi. Sezidati je moral jedo in v njo so ga zaprli. Svojim mučiteljem je naredil sulico in meč, a oni so ga prebadali in mu sekali zvezajoče rane. **Stesal si je kriz in na tega so ga obesili.**

Stvarnik je mučiteljem sezidal krasne svelte palače, a sam je stanoval v ozki celici in spal na kamenitih tleh. Izdelal jim je sijajne gizdave oblike, toda svoje telo je zavil v borne cape. Njegovi rabelji so uživali slastna dragocena jedila in pijace, plod njegovega dela, a on se je moral zadovoljiti s suhim kruhom in vodo. Tiranomučiteljem je koval zlate krone, a njemu so v zameno potisnili trnjeno kruno na glavo. V zabavo in kratek čas krivičnikov je moral s svojo krvjo škropiti tlak, katerega je sam zgradil ali polja, katerega je sam obdelal. Neštete in nepo-

Kam gremo v nedeljo 26.aprila?

Na veselico društva "Narodnih Vitezov", št. 39, S. N. P. J.!

Veselica se vrši v dvorani Fr. Mlađića,

587 So. Center Ave.

Pijače in drugih okrepčil ne bo manjkalo. Zabava bude izborna, zato ne sme ničesar izostati!

Pridite vse, ki potrebujete in ljubite razvedrilo.

Začetek ob 2. uri popoldne. Vstopina prosta.

ODBOR.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročalna: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za polletja.

Oglasni pa do poslovra. Pri spremembah bivališč je potreben naslovni čudil STARI naslov.

ODOBRO.

Poslovni interes delavskega ljude.

Lastnik in izdajatelj:

JUNGLE

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.)

Angleški spisal Upton
Sinclair Z avtorjevim
dovoljenjem posloveni
Jože Zavrtšek . . .

(Nadaljevanje.)

Našel je povsem druge razmere. Oče One je umrl, upniki so pa zahtevali, da se plačajo dolgo. Jurgis je veselja poskakovalo srce, ker se je zavedal, da bo lahko dosegel svoj namen. Tu je bila Elzbieta Lukoszna. Imenovali so jo tetjo, dasi je bila mačeha One in njenih pet bratov v sester. Bil je tudi brat Jonas, suh človek, ki je delal na polju. Naobratno je pa bil Jurgis važna oseba, ker je zdrav in čil prišel iz sume. Ona je znala čitati in pisati in je razumela mersikatero stvar, o kateri se njemu še sanjalo ni. Posestvo je bilo prodano in vsa družina je bila sedaj brez strehe — ostalo jih je drugo kot sedemsto rubljev, ki so polovica manj vredni kot dolarji. Dobiti bi morali trikrat toliko, pa sodnik je odločil proti njim. Ako bi hoteli ovreči to sodniško odločbo, tedaj bi jih stalo še mnogo denarja.

Ona bi se lahko omozila, ali preveč je ljubila teto Elzbieta, da bi se ložila od nje. Sedaj je predlagal Jonas, da je najboljše, ako gredo v Ameriko, kjer je obogatel neki njegov priatelj. On bo delal ženske tudi, pa še otroci — potem morajo napredovati.

Jurgis je čul nekaj zvoniti o Ameriki. To je dežela, o kateri govorite, da lahko človek zaslubi tri rublje na dan. Jurgis je razmišljjal o tem, kakšno vrednost imajo trije rublji na dan, pri tem je pa mislil na domače cene. Odločil se je, da gre v Ameriko, se ozeni in postane bogatin. Pripravovali so, da je v ti deželi vsak svoboden, naj bo siromak ali bogatin. Tam mu ni treba nositi vojaške skutnine, ni treba dajati denarja lopovskim uradnikom, sploh lahko dela, kar ga je volja smatralo svojo osebo, za kar hoče. Tako je postal Amerika dežela, o kateri sta sanjala zanjubljence. Če bi le imela denar za pot in vseh križev bi bilo konec.

Dogovorili so se, da odpotujejo prihodnjo spomlad. Dotlej se je pa Jurgis uposiljil pri nekem delodajalecu. S četvorico ali petorico drugih je prehodil štiristo milij, da je dobil delo na železnici blizu Smolenska. To je bila žalostna skušnja za njega. Delati je moral kot črna živina ob slabih hrani, spal je pa v nesnažni kolibiji. Vzle temu je Jurgis vse prenesel, in se vrnil v dobré oblike in z 80 rublji, katere je imel zašite v jopiču. Jurgis ni pisanjeval in se preprial, ker je vedno mislil na Ono. Sploh je bil miren človek, ki je storil vse, kar se mu je zapovedalo. Le malokedaj se je razburil. Če se je pa to zgodilo, se je pa žaljivec tako prestrahlil, da ni nikdar več začel zabavljati. Kedar je prejel plačo, se je ognil pijačev in igralcev; radi tegata skušali umoriti. Ušel jim je in od istega dne je vedno spal le še enim očesom.

Poleti so odpluli vsi v Ameriko. V zadnjem trenotku se jim pridružila Marija Berkynska, sestrica One. Marija je bila sirota in je izraza mlađi dan delala pri nekem bogatem kmetu v Vilni, kjer so jo pretepalni nečloveško. Se le v dvajsetem letu se je Marija pričela zavedati svoje moči in je kmeta dobro preklestila, potem pa ušla.

Družba je obstala iz dvanaest ljudi — pet odraslenih in sedem otrok; Ono se pa ni moglo pristevati ne k enim, ne k drugim. Po potu se morali prestati marsikaj. Agent jih je najprvo pomagal, potem se pa pokazal kot pravi lopov. Kasneje so prišli v roke uradnikom, ki so jih zopet oskulali za preejšnjo svoto denarja. Take sleparije so doživeli tudi v New Yorku; saj niso nič vedeli o deželi, pa tudi nikogar ni bilo, ki bi jim svetoval k pametnega. Človek, običen v modro uniformo, ihih je odvedel v hotel, kjer so jih pridržali in jim napravili velik račun. Zakon določuje, da morajo biti cene nabite na vratih, seveda ne v litvinskom jeziku. Prijatelj Jonasa je obogatel v železniškem okraju, radi tega je bil Chicago cilj cele družbe. Razumeli so edino besedo Chicago in to je zadostovalo, dokler niso prisili do svojega cilja. Ko so ostavili vlak, niso bili nič na boljšem kot poprek. Stali so na Dearborn ulici in zjali v črno hišo, ki so se prikazovale v daljavi, ne da bi vedeli, zakaj so sem prisili in zakaj se jim ljudje posamezuhajo, kendar izgovarjajo besedo Chicago. Bili so usmiljeni vredni, saj so vselej zbežali, kendar so videli kakšnega policeja. Prvi dan so hodili gorindol po Chicagi, dokler jih ni neki policej našel v veži, kjer so žalostni čepeli, in jih odvedel na postajo. Drugo jutro je tolmač razobil, kam so namenjeni. Naložili so jih na voz in jih odpeljali v železniški okraj. To veselje popisati, ki je zarajalo med naseljenci, ko so zvedeli, da so rešeni potniških muk, da bi jim bilo treba zopet kaj plačati, je nemogoče.

Sedeli so na vozu in pazne ogledovati vse. Peljali so se po dolgi cesti, ki se je v nedogledni čerti vila med majhnimi in revnimi dvonadstropnimi hišami. Nobene spremembne, nobenega griča ali steske, vseposvod le grde, umazane, majhne lesene hišice. Tupatamo se peljali čez most, ki je križal kanal z blatnatno vodo in trdo glinastimi bregovi, ob katerih so se razprostirale nesnažne šupe, podrtine in doki; zopet drugod so se peljali preko železniških tirov, po katerih so puhači lokomotive hitele z drdrajočimi vozovi. Drugod so se zopet vrstile velike tvornice, zakajene hiše z nebrojem dimnikom, iz katerih se je valil dim, ki je zgoraj zatemneval ograje, zemljo pa črnil. Po ti spremembi so se zopet vrstile siromašne, majhne koče.

Eno uro pred mestom je družba opazila spremembno zraka. Ozračje je temelno čimdalj bolj, pa tudi trava ob železniškem tiru je gušila svojo zeleno barvo. Tembolj se je vlak bližal mestu, tolirkorbolj je bilo vse zakajeno. Polje je bilo suho in rmenkasto, pokrajina pa pusta in neprjetna. Pod gestim dimom je pa človek občutil še drugo zlo — slab zrak, ki človeku ni dal dihati. Družba ni bila prav sigurna, le li ta vonj neprjeten, dasiravno je bil zorn, ker njih duh ni bil fino razvit. Radi tega so le menili, da je nenavaden. Sedaj, ko so sedeli v vozu v poljune železnicie, so prišli do zaključka, da se bližajo pravi domovini tega rezkega in nenavadnega vonja.

Zdajpazdaj jih je rezal in dregal v nos tako silno, da so občutili njegovo rezkošč. Njih mnenja o tem smradu so bila različna. To je bil rezek vonj, vsiljiv in žarek. Nekateri so ga dihali v sebe, kot nekaj opojnega, drugi so zopet tiščali robece pred nosom. Novi naseljenci so se razmišljali o tem smradu, ko se je nakrat ustavil voz in nekdo je zaklical: **Klavnice!**

Sedaj so stali ob cestne mvogli in se začudeno ozirali gorindol. V postranske ulice so opazili celo vrsto poslopij iz opeke, med njimi pa pol tucata dimnikov, tako visokih kot najvišja poslopja, ki so se skoraj dotikalne neba. Iz teh dimnikov se je pa dvigal gost in olnjat dim, črni kot noč. Ta dim bi lahko prihajal iz sredine zemelje, kjer že od nekdaj gori večni ogenj. Prihajal je, kot bi ga gonila svoja lastna sila, vse drveč pred seboj — kot vedno ponavljajoč se razstreblj. Bil je nevsmihljiv! Čakali so, da bi ponahal, toda vedno nove reke so drvine iz dimnikov, ki so se širile v mogočne oblake, ki so se zvijali in obračali, slednji pa zdrnili v mogočen tok, ki se je zopet pretvoril v obširno, črno steno, ki je zadržala vse tako daleč, kolikor daleč je seglo oko.

Za tem je družba opazila nekaj družega nenavadnega; bilo je tako nenavadno kot vonj. To je bil glas — glas, ki se je pojavil iz tisoč malih glasov. V začetku bi ga morda še ne slišali, ker se pojavalja kot neprijetnost, s katero še niste na jasnom. Tu breči kot čebole spomiladi in kumi kot drevje v gozdru, tu je ropot, kot bi veljalo na delu. Se s časoma opazite, da ta glas prihaja od živali, da je ta glas oddaljeno mukanje desetičo bikov, volov in krav, da je oddaljeno krunjenje desetičo preščev.

Radi bi sledili glasu, a žal, niso imeli časa za to. Policej, ki je stal ob voglu, je postal pozoren na nje. Ustrašili so se in po starini vadili so bežali preko ulice. Komaj so pribegali na drugo stran ulice, že je zavplil Jonas in razburjen s prstom kazal preko ulice. Še preden so se zavedali, zakaj se gre, je planil Jonas v neko prodajalnico, nad katero je bilo čitati: "J. Szedvilas — delikatese." Ko se je zopet prikazal na ulici, je bil v družbi trebušnega v golorokega gospoda z belim predpazilnikom, ki je Jonas držal za roko in se sira smejal.

Sedaj se je teta Elzbieta spomnila, da se mitični priatelj, ki je našel srečo v Ameriki, piše Szedvilas. To je bila sreča za nje, da so sedaj opazili, da je Szedvilas našel svojo srečo v trgovini z delikatesami. Zajutrkovali še niso in otroci so plakali gladu.

Tako je končala srečno bedna in slaba pot. Obe družini sta čeli objemati druga drugo, kajti minolo je že nekaj let, odkar Jokubas Szedvilas srečal svojega zadnjega ožjega rojaka, da je minol dan, so drug drugemu objubili prijateljstvo za vse življenje. Jokubas je poznal vsa zla v novi domovini in lahko jih je razumeval vse tajnosti. Razobil je jih, kako se jim je obnašati v razmerah, kako jih je postopati sedaj. Povedel jih je, da je Jokub je bivala na drugi strani klavnic in je imela ljudi na hrani in novanju. Pripravoval jih je, da stara Jokubine nima razmernih sredstev na razpolago in da se je treba za sedaj zadovoljiti, kar se dobi. Tota Elzbieta je naglo pripomnila, da je zavzetna nobena stvar precema, ki bi jih ne bila všeč. Čudili so se, da takoj v začetku potrošiti toliko denarja. Le par dni so delali po tistemu skušnje v deželi visokih plač in že so se prepričali, da pa tudi dežela visokih cen, da je siromak takoj ravno tako rečeno v kakom drugem kot svetu. V eni sami noči so zginile vse hrane in sanje o blagostanju, katero je Jurgis lovil. Najbolj jih je peklo, ki v Ameriki morali trošiti denar po ameriški navadi, katerega se jeli v stari domovini kot plačo, ki je bila tam v navadi. Tako je resnično srečno življenje. Zadnje dni so stradali, ker jih je bilo težko dobiti takov visoka cena za hrano, kot se je zahtevalo na železniških vagonih.

Sedaj, ko so videli vdove Jukniene, so se ustrelili. Na svojem potovanju niso videli kaj tako grozneg. Aniola je imela sceno v neki dvonarstropni leseni hiši na drugi strani klavnic in vsaki hiši so bila štiri stanovanja in v vsakem stanovanju se mali ljudi — Litvinke, Poljake, Slovake in Čehe na hrano in stanovanje. Nekesteri sobah so stanovali same. Poprečno je bivalo v pol tucata ljudi. Ponekod jih je stanovalo po dvanaest do petdeset v enem stanovanju. Vsi stanovniki je morali sami steti na slammicu in sedež. Slammice so stale v vrsti, v sobi pa ne slammic ni bilo drugega kot peč. V nekaterih krajih sta slammice na enoinistem ležišču. Eden je delal po noči, po dnevu pa spal na narobe. Dostikrat je lastnik stanovanja po dvakrat oddal pot v najem.

Vdova Jukniene je bila stara ženica z nagubanim obrazom in stanovanje je bilo zelo nespačno. Skozi sprednja vrata nista vstopili radi slammice. Ako sta prihajali po zadnjih stopnjama pa zaboji ovirali vstop, katere je tam nastavila, da bi imela več prostora za perotinarnarstvo. Resnici na ljubo moramo potem da sploh ni več čedila, odkar je odpotovalo enajst fantov, ki so pri nji na hrani in stanovanju, iskatrili Kansas City, ne da placiči, ko je radi revmatizma moral osem dni čuvati postelj. Bil je sedaj julij in polje je moralno biti zeleno. Toda v klavniškem okraju ni bilo videti polja, sploh nič zelenega; ali človek je sedal v polje, na zeleni livade uživati mir, ako se je odpeljal na nem železniškem voznu.

Tak je bil dom, v katerem so sprejeli novodošlece. Boljši tudi dalo dobiti in ukrenili so prav, da niso iskali stanovanja in god, ker so si prihranili le nepotrebeno. Jukniene je imela sebe v svoje otroke posebno sobo, katero je blagodušno posredovala ženskam. Stare postelje se lahko kupijo kje v bližini, pa sedaj treba ni, ker je prevreče, je podučevala naseljence. Sedaj lahko zavedati svoje moči in je kmeta dobro preklestila, potem pa ušla.

"Jutri," je rekel Jurgis, ko so bili sami, "jutri bom dobiti in Jonas morda tudi. Potem si pa poščeno drugo stanovanje."

Kasneje, popoldne sta Jurgis in Ona odšla na sprejed, da ogledala okolico, njiju bodočo domovino. Zadaj za klavnicami so lesene koče zelo razstresene. Tu je bilo mnogo praznih stavb prostorov, katere so najbrž pregledali pri gradenju mesta, ki so prostora po površini prej.

Umagana rmena trava je pokrivala prazne stavbinske prostor na katerih so ležali kupi kostirastih škatelj za konzerviranje množice otrok se je igrala tam, ki so se lovili in suvali med redki kričali, da je bilo joč. Najznačilnejše v tem okraju je pa bilo veliko otrok. Vi mislite, da je ravnomerni zemljevid. Kolovoz je bil navadno za čevelj na temelji hiš, katere so zopet majhni visoki trotoarji. Ulice niso tlakovane, pač je pa človek lahko opazil grič in doline, reke, poleg luknje in jame, v katerih se je zrealila smrdljiva zelena voda, se so igrali otroci in valjali v ečestnem prahu. Semintje so se kopali v blatu in iskali reči, nad katerimi so se spodbuknili.

Marsikdo bi občudoval velikanske roje muh, ki so zatemnile ozračje in se čudil nenačudnemu stupenemu smradu, ki je sili do veka v nos, smradu, ki je prihajal od trohnečih stvari vsega vrsta. Ako so obiskovali vprašali, odkad to smrad prihaja, teda so pravale mirno odgovorili, da se na tem ozemlju hrani odpadki mrtvih temelji hiš, katere so zopet majhni visoki trotoarji. Ulice niso tlakovane, pač je pa človek lahko opazil grič in doline, reke, poleg luknje in jame, v katerih se je zrealila smrdljiva zelena voda, se so igrali otroci in valjali v ečestnem prahu. Semintje so se kopali v blatu in iskali reči, nad katerimi so se spodbuknili.

Marsikdo bi občudoval velikanske roje muh, ki so zatemnile ozračje in se čudil nenačudnemu stupenemu smradu, ki je sili do veka v nos, smradu, ki je prihajal od trohnečih stvari vsega vrsta. Ako so obiskovali vprašali, odkad to smrad prihaja, teda so pravale mirno odgovorili, da se na tem ozemlju hrani odpadki mrtvih temelji hiš, katere so zopet majhni visoki trotoarji. Ulice niso tlakovane, pač je pa človek lahko opazil grič in doline, reke, poleg luknje in jame, v katerih se je zrealila smrdljiva zelena voda, se so igrali otroci in valjali v ečestnem prahu. Semintje so se kopali v blatu in iskali reči, nad katerimi so se spodbuknili.

Zadaj za tem smetiščem je stala opiekarna s sastavimi in velikimi dimnikni. Najprvo so porabili glino za opeko, jame so pa zasuli odpadki. Jurgis in Oni se je to početje dozvedevalo jako praktično in značilno za podjetno delo, kot je Amerika. Na drugi stranji pa je velika nezasuta jama, ki je bila poleti polna vode. Po krati delo bo ta smrad izginil, so odgovarjali navadno; sedaj je pa voda posebno po dežju se muha grozno sitne. Ali ni ta kraj nezdrav? Morda vprašal tujec; prebivale so pa odgovarjali: "Mogoče," pa more odpočomi!"

Najdaljšem potovanju sta prišla Jurgis in Ona na kraj, kjer pripravljajo prostor za smeti. Tu so kopali veliko obsežno jame, kamor je voz za vozem vozil odpadke in smeti. Smrdelo je, da je bilo groza, vzdile temu so pa otroci brskali po smetih in odpadki. Obiskovali klavnic so dostikrat posetili tudi to jamo za odpadke in smeti. Vendar pa niso bili nikdar na jasnom, še otroci nabrali radi tega odpadke, da bi se otešili glad, ali za kokosojo pičo; pa se nikdar nobeden ni o tem natančno informiral.

Zadaj za tem smetiščem je stala opiekarna s sastavimi in velikimi dimnikni. Najprvo so porabili glino za opeko, jame so pa zasuli odpadki. Jurgis in Oni se je to početje dozvedevalo jako praktično in značilno za podjetno delo, kot je Amerika. Na drugi stranji pa je velika nezasuta jama, ki je bila poleti polna vode. Po krati delo bo ta smrad izginil, so odgovarjali navadno; sedaj je pa voda posebno po dežju se muha grozno sitne. Ali ni ta kraj nezdrav? Morda vprašal tujec; prebivale so pa odgovarjali: "Mogoče," pa more odpočomi!"

Zadaj za tem smetiščem je stala opiekarna s sastavimi in velikimi dimnikni. Najprvo so porabili glino za opeko, jame so pa zasuli odpadki. Jurgis in Oni se je to početje dozvedevalo jako praktično in značilno za podjetno delo, kot je Amerika. Na drugi stranji pa je velika nezasuta jama, ki je bila poleti polna vode. Po krati delo bo ta smrad izginil, so odgovarjali navadno; sedaj je pa voda posebno po dežju se muha grozno sitne. Ali ni ta kraj nezdrav? Morda vprašal tujec; prebivale so pa odgovarjali: "Mogoče," pa more odpočomi!"

Zadaj za tem smetiščem je stala opiekarna s sastavimi in velikimi dimnikni. Najprvo so porabili glino za opeko, jame so pa zasuli odpadki. Jurgis in Oni se je to početje dozvedevalo jako praktično in značilno za podjetno delo, kot je Amerika. Na drugi stranji pa je velika nezasuta jama, ki je bila poleti polna vode. Po krati delo bo ta smrad izginil, so odgovarjali navadno; sedaj je pa voda posebno po dežju se muha grozno sitne. Ali ni ta kraj nezdrav? Morda vprašal tujec; prebivale so pa odgovarjali: "Mogoče," pa more odpočomi!"

Zadaj za tem smetiščem je stala opiekarna s sastavimi in velikimi dimnikni. Najprvo so porabili glino za opeko, jame so pa zasuli odpadki. Jurgis in Oni se je to početje dozvedevalo jako praktično in značilno za podjetno delo, kot je Amerika. Na drugi stranji pa je velika nezasuta jama, ki je bila poleti polna v